

LEXNOVA NYHETER

LKAB:s tillståndsansökan för Kirunagruvan avvisas även av MÖD

Publicerad
17 JUN 2022

Även Mark- och miljööverdomstolen avvisar LKAB:s tillståndsansökan avseende Kirunagruvan. Genom att inte bjuda in särskilt berörda sakägare till ett separat samrådsmöte har bolaget inte uppfyllt miljöbalkens samrådskrav. Att verksamheten är känd i Kiruna förändrar inte bedömningen. En ledamot är skiljaktig och anser att samrådsprocessen kan godtas.

LKAB bedriver gruvverksamhet inom Kiirunavaara gruvindustriområde sedan år 1976. Bolaget lämnade i juni 2018 in en ansökan till mark- och miljödomstolen i Umeå om nytt tillstånd enligt miljöbalken, MB, för bland annat befintlig och utökad gruvverksamhet.

Ansökan som lämnades in var mycket omfattande och domstolen begärde under processen in omfattande omarbetningar och kompletteringar av ansökningshandlingar gällande underlag som bedömdes bristfälligt.

Bland annat förelade domstolen flera gånger bolaget att förtydliga på vilket sätt nödvändiga samråd enligt dåvarande 6 kap. 4 § MB skett. Av paragrafens dåvarande lydelse framgår att den som avser bedriva tillståndspliktig verksamhet ska samråda med bland annat de enskilda som kan antas bli särskilt berörda. Domstolen önskade bland annat klagörande avseende hur samråd skett med berörda fastighetsägare av vissa energibrunnar.

I sitt svar angav bolaget att samrådet genomförts genom samrådsmöte vid ett tillfälle. Inbjudan till mötet skedde genom en annons i dagstidningar och i Kiruna annonsblad samt på bolagets hemsida. Av annonsen framgick att synpunkter på ansökan skulle inkomma inom sju dagar. Endast tio personer närvarade vid samrådsmötet. Enligt bolaget kan gruppen särskilt berörda ingå i allmänheten, varför någon riktad inbjudan inte krävts.

Frågan som domstolen har haft att ta ställning till är om det samråd som bolaget genomfört med

allmänheten, och framför allt gruppen enskilda som kan bli särskilt berörda, skett på ett godtagbart sätt enligt miljöbalkens krav.

Mark- och miljödomstolen konstaterade att det saknas tydliga regler i miljöbalken för hur samrådet enligt dåvarande 6 kap. 4 § MB ska genomföras. Enligt domstolen skulle avgränsningen av samrådskretsen och formen för samrådet ske med beaktande av verksamhetens art, omfattning och verkningar.

Rätten framhöll att gruvverksamhet i det aktuella fallet bedrivits i mer än 100 år och befolkningen fick därför på ett övergripande plan antas vara informerade om bolagets planer och ha kännedom om gruvdriftens påverkan.

Det konstaterades dock att en väsentlig del av samrådet består av att berörda ska få lämna egna synpunkter, i synnerhet de som är särskilt berörda av verksamheten. Det är dessutom viktigt att denna grupp - de särskilt berörda - uppfattar att just de är inbjudna till samråd. Domstolen pekade även på att den sökta verksamheten är av sådan art och omfattning att den fick anses ha ovanligt stora verkningar för samhället och närboende.

Sammantaget bedömde rätten att det inte var tillräckligt att bjuda in till ett samrådsmöte genom att enbart annonsera vid ett tillfälle i dagspress och annonsblad, utan att lämna riktad information till de fastighetsägare som kommer att påverkas särskilt av verksamheten. Vidare hade bolaget inte i tillräcklig utsträckning utrett vilka sakägare som kommer att påverkas av verksamheten. Detta ansågs särskilt problematiskt mot bakgrund av att en samlad prövning av verksamheten inte skett sedan 1970-talet och aldrig genomförts enligt miljöbalkens regler.

Bristerna i samrådsfrågan var så pass allvarliga att domstolen bedömde att de inte kunde läkas i efterhand. Miljökonsekvensbeskrivningen kunde därmed inte godkännas och ansökan skulle avvisas.

LKAB överklagade till Mark- och miljööverdomstolen, MÖD, som även den avvisar tillståndsansökan.

I både äldre och nuvarande bestämmelser som samråd görs en åtskillnad mellan enskilda som kan antas bli särskilt berörda och den bredare allmänhet som kan antas bli berörd. Åtskillnaden talar för att grupperna inte bör behandlas på samma sätt, vilket också tydligt bekräftas i förarbetena.

Även ändamålsskäl talar för en sådan ordning, enligt MÖD. Om verksamhetsutövaren på ett tidigt stadium identifierar de särskilt berörda ökar det förutsättningarna för att på ett tidigt stadium anpassa den planerade verksamheten så att de negativa konsekvenserna blir så begränsade som möjligt.

Hur gränsen mellan de två grupperna ska dras framgår inte tydligt av förarbetena. Det kan invändas att det är svårt att avgöra vem som är särskilt berörd när det gäller verksamheter med stor omgivningspåverkan. I målet har LKAB argumenterat för att det inte går att peka ut någon grupp som intar en särställning eftersom gruvan påverkar hela samhället.

MÖD understryker dock att denna svårighet inte får leda till att samrådet med särskilt berörda helt försummas. Om avvägningar har gjorts och rimliga åtgärder har vidtagits bör det mycket sällan finnas skäl för prövningsmyndigheten att avvisa ansökan på grund av att gruppen särskilt berörda bedöms vara något större än vad som antogs vid samrådet.

Till gruppen särskilt berörda bör i de flesta fall räknas sakägare som förväntas drabbas av allvarliga störningar eller som befinner sig inom en geografisk avgränsning. Även andra typer av avgränsningar kan bli aktuella i det enskilda fallet.

När det kommer till bedömningen i det aktuella fallet anser MÖD att LKAB:s samråd inte uppfyller de krav som bör ställas. Domstolen ifrågasätter inte att det råder speciella förhållanden i Kiruna och att gruvverksamheten är väl känd. Samrådets primära syfte är dock inte att informera om den planerade verksamheten, utan snarare att föra dialog med dem som särskilt berörs. Det finns heller inte några undantag för verksamheter som redan är etablerade eller vars verksamheter redan är kända.

Sammantaget anser alltså även MÖD att LKAB inte har genomfört samrådet med särskilt berörda på ett godtagbart sätt. Bristerna är väsentliga och verksamhetens omgivningspåverkan är också ”exceptionellt omfattande”.

Bristerna kan mot denna bakgrund inte avhjälpas och bolagets överklagande ska därmed avslås.

Ett hovrättsråd är skiljaktigt. Med hänsyn till att gruvverksamheten och dess störningar är så pass kända i Kiruna anser han att samrådsförfarandet har genomförts på ett godtagbart sätt.

Karl Engstrand

Instans: Mark- och miljööverdomstolen

Rättsområden: [Tillstånd och tillsyn](#), [Övrig miljö rätt](#), [Täkt- och vattenverksamhet](#), [Tillståndsfrågor](#), [Naturskydd](#), [Föroreningar, avfall och miljöskador](#), [Expropriation](#)

LEXNOVA NYHETER

Juridisk nyhetsbevakning och rättsdatabas

Blendow Lexnova är Sveriges mest omfattande juridiska nyhetstjänst. Vår bevakning innefattar rättsfall, lagstiftning och förarbeten inom samtliga rättsområden. Genom skräddarsydda bevakningsprofiler säkerställer du kontinuerlig uppdatering av rätt information och slipper nyhetsflöden som inte berör dig.

Läs mer på lexnova.se/nyheter